

En undersøgelse af

Brugen af og tilfredsheden med Holdning og Handling

Undersøgelsen er foretaget af et uvildigt konsulentfirma LABH Consult I/S, som ikke har nogen tilknytning til Lions Quest Danmark.

December 2007

Forord

Nærværende rapport er lavet af LABH Consult I/S for Lions Quest Danmark på baggrund af sidstnævntes ønske om en undersøgelse omhandlende brugen af og tilfredsheden med Holdning & Handling. LABH Consult I/S er uafhængige af Lions Quest Danmark, og vi har således kun tilknytning til Lions Quest Danmark i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten.

Århus, december 2007

Christian Houe & Jørgen Abildgaard

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	4
ARBEJDSPROCES OG METODISKE OVERVEJELSER	5
KVALITATIV DEL: INTERVIEW	6
<i>TABEL 1. BRUGEN AF HOLDNING & HANDLING</i>	6
<i>TABEL 2. TILFREDSHEDEN MED HOLDNING & HANDLING</i>	7
KVANTITATIV DEL: SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE	9
<i>FIGUR 1. "HVOR OFTE ANVENDER DU DELE AF MATERIALET I DAG?"</i>	10
<i>FIGUR 2. "HVORNÅR ANVENDER DU MATERIALET?"</i>	10
<i>FIGUR 3. "HVORDAN VURDERER DU MATERIALETS OPBYGNING?"</i>	11
<i>FIGUR 4. "HVORDAN ER ELEVERNES MODTAGELSE AF MATERIALET?"</i>	12
<i>FIGUR 5. "I HVILKEN GRAD SYNES DU, AT MATERIALET HAR GIVET DIG NYE REDSKABER TIL UNDERVISNINGEN?"</i>	12
<i>FIGUR 6. "HVORDAN ER DIN SAMLEDE TILFREDSHED MED HOLDNING & HANDLING?"</i>	13
KONKLUSION	14

Sammenfatning

Undervisningsmaterialet Holdning & Handling er blevet evalueret med henblik på at undersøge brugen af og tilfredsheden med materialet. Evalueringen omfatter kun kursisters subjektive erfaringer med materialet og måler således ikke effekten af materialet. Overordnet bliver materialet brugt kontinuerligt af over halvdelen af respondenterne. De bruger hovedsagelig materialet ved konflikter eller problemer i klassen samt som en del af elevernes modningsforløb. Tilfredsheden med materialet er stor. Således finder 86 %, at materialet har en god opbygning, mens 91 % vurderer elevernes modtagelse af materialet til at være god. Endvidere føler 69 % af respondenterne, at de har fået nye redskaber i forbindelse med materialet. Afslutningsvis viser undersøgelsen, at omkring den samlede tilfredshed med Holdning & Handling svarer 74 % positivt.

Indledning

Denne rapport har til formål at belyse brugen af og tilfredsheden med undervisningsmaterialet Holdning & Handling. Rapporten skal gælde som dokumentation for materialets kvalitet samt bidrage til udvikling af det eksisterende undervisningsmateriale. Evalueringen omfatter kun kursisters subjektive erfaringer med materialet og måler således ikke effekten af materialet.

Af Holdning & Handlings materialer undersøges følgende: "Dig, mig og Qvik", "Hvem er du", "Dig og de andre", "Energisten" samt "Forældrehåndbogen". I undersøgelsen inkluderes alle kursister, der har været på kursus i Holdning & Handling siden februar 2004. Denne skæringsdato er valgt, idet det nuværende materiale blev taget i brug på dette tidspunkt. Antallet af deltagende kursister i undersøgelsen er 433, og de stammer fra 31 afholdte kurser. Svarprocenten i undersøgelsen er på 43 %.

Undersøgelsen er foregået ved en række interview og en spørgeskemaundersøgelse i løbet af sommeren og efteråret 2007. Evalueringen er foretaget af konsulenter fra LABH Consult I/S for Lions Quest Danmark, som står bag Holdning & Handling.

Rapporten indledes med en gennemgang af arbejdsprocessen og metodiske udfordringer i forbindelse med evalueringen. Herefter redegøres for interviewene, som var en del af processen i udarbejdelsen af spørgeskemaet. Spørgeskemaet er grundlaget for den kvantitative evaluering. Det tredje afsnit omhandler derfor resultaterne fra den kvantitative analyse og udtrykker således brugen af og tilfredsheden med Holdning & Handling. Afslutningsvis vil rapporten konkludere på resultaterne.

For en uddybning af metodeafsnittet herunder omkodninger og resterende frekvensfordelinger fra spørgeskemaet henvises til appendikset, som kan rekvireres ved henvendelse til Lions Quest Danmark. Dette er også gældende for interviewguiden og spørgeskemaet.

Arbejdsproces og metodiske overvejelser

Rapporten falder i en kvalitativ og en kvantitativ del. Hovedvægten er på den kvantitative del, og den kvalitative del skal ses som en løftestang til at skabe en dybdegående kvantitativ analyse. Arbejdsprocessen har været:

- *Fire interviews med tidligere kursister*
- *Kvalitativ analyse af interviewene*
- *Udsendelse af spørgeskemaer*
- *Kvantitativ analyse af spørgeskemaerne*

Indledende blev fire tidligere kursister interviewet. Formålet med interviewene var, at de skulle bidrage til at konstruere et optimalt spørgeskema. Interviewene blev foretaget på kursisternes arbejdspladser, og de omhandlede kursisternes oplevelser med Holdning & Handling. Indholdet i interviewene tog udgangspunkt i en semi-struktureret interviewguide. På denne led blev centrale elementer i brugen og tilfredsheden med materialet afdækket, og derudover blev nye dimensioner indfanget. Ligeledes hjalp interviewguiden til at skabe en uniform struktur omkring interviewene. Der blev anvendt godkendte referater til at dokumentere interviewenes indhold.

Udarbejdelsen af spørgeskemaerne blev foretaget i forlængelse af en kvalitativ analyse af interviewene. Analysen bestod i kodninger af indholdet i interviewene ud fra en række relevante kategorier, og fokus var på variationen af svarene, og denne variation blev struktureret. Under kodningen var opmærksomheden ligeledes på eventuelle latente kategorier.

Spørgeskemaet skulle herefter udsendes elektronisk til kursisterne. I forbindelse med udsendelsen af spørgeskemaet var det problematisk, at der ikke fandtes en database med gyldige e-mailadresser for kursisterne. E-mailadresser blev forsøgt indsamlet via www.emu.dk, og spørgeskemaet blev herefter udsendt. På grund af en relativ lav svarprocent på 29 % valgte vi, at indsamle nye e-mailadresser telefonisk i et forsøg på at forhøje svarprocenten. Herefter udsendte vi spørgeskemaet igen og nåede denne gang en svarprocent på 43 %. Svarprocenten kunne ønskes højere, men den skal ses i lyset af to faktorer. For det første er der stor usikkerhed omkring de fundne e-mailadresser. Det er således meget sandsynligt, at en stor del af e-mailadresserne ikke bliver brugt, hvorfor spørgeskemaet aldrig er nået frem. For det andet har vi valgt at medtage alle kursister fra de sidste fire år. Dette medfører sandsynligvis, at ikke alle længere bruger materialet, hvorfor de har valgt ikke at besvare spørgeskemaet. Vi finder på trods af problemerne med svarprocenten stadig, at evalueringen kan bruges til at konkludere på generelle tendenser for kursisterne¹.

Spørgeskemaerne blev analyseret i form af frekvensfordelinger, og der blev kontrolleret for betydningen af alder, hvor lang tid kursisten har beskæftiget sig med sin profession, hvilket klassetrin kursisten beskæftiger sig med og køn. Afslutningsvis blev fundene afrapporteret.

¹ Se appendiks for uddybning.

Kvalitativ del: Interview

I undersøgelsen af materialet blev der foretaget fire interview. Disse blev foretaget med den hensigt at erhverve større viden om materialets anvendelse i praksis. Kursisterne blev udvalgt på baggrund af geografi, køn, afholdt kursus samt faglig baggrund. Interviewene blev foretaget i juni, 2007 på forskellige skoler i Jylland og på Fyn.

Spørgsmålene i interviewene omhandler kursistens baggrund, forventninger, brug af og tilfredshed med materialet². Da interviewene ikke skal bruges til at generalisere blandt kursisterne, har vi valgt at sammenfatte respondenternes væsentligste svar.

Tabel 1. Brugen af Holdning & Handling

	IP 1: Fyn, kvinde, februar 2006, lærer	IP 2: Nordjylland, mand og kvinde, marts 2006, SSP og lærere	IP 3: Østjylland, kvinde, september 2005, AKT lærer	IP 4: Vestjylland, mand, oktober 2004, pædagog
Hvordan bruges materialet	- Hun skræddersyr sin brug af materialet, og bruger det oftest i lege	- Disse har brugt materialet i stort omfang, det vil sige fra både hele emneuger til dele af en lektion - Materialet bliver især brugt ved konflikter men periodevis også på daglig basis	- Hun plukker meget i materialet og bruger det både i en hel lektion eller i en lille leg afhængig af situationen i klassen	- Han lader sig i høj grad inspirere af materialet - Han synes materialet er ligetil og nemt at anvende
Gode situationer til at bruge materialet	- Materialet er godt til samfundsrelateret læring og i konfliktsituationer	- Materialet bruges som et redskabsgivende værktøj til at undgå konflikter		- Han har fundet det meget anvendelig i samtidslæring og læring om at lytte
Bedste dele af materialet	- Energisten roses og bruges også til faget engelsk	- Bamsen, Qvik, og Energisten er mest anvendt	- Hun har især brugt delen om selvtillid og Energisten, men hun finder materialet tidskrævende	

² Mere information om interviewguiden er i appendiks.

Præsentation overfor eleverne	- Præsentationen af indholdet er meget central for at opnå en god og ønsket effekt	- Der lægges vægt på præsentationen		
--------------------------------------	--	-------------------------------------	--	--

Tabel 2. Tilfredsheden med Holdning & Handling

	IP 1	IP 2	IP 3	IP 4
Opbygning	- Hun synes materialet er bygget dejligt op	- De finder materialet logisk opbygget og nemt at gå til		- Han er glad for opbygningen
Børnenes modtagelse	- Børnene tager godt imod det og husker materialets indhold	- Børnene tager godt imod det især i forhold til andet undervisningsmateriale som Trin for Trin	- Børnene lytter til budskaberne, og der skabes fælles sprog og referencer	- Børnene er glade for det, og der opbygges en fælles referenceramme, som kan bruges
Selve materialet	- Det kræver dog tid at bruge materialet, det skal introduceres tidligt i skoleforløbet, ikke alle budskaber kan sælges til eleverne og nogle områder kan være for 'amerikanske'	- Emnerne er gode på det generelle niveau, men dele af materialet kan virke for frelst, og materialet er alt for omfangsrigt	- Materialet kan tage pusten fra en, da det er så omfattende, og indholdet kan næsten virke for godt - Materialet kunne ønskes enklere og mindre udførligt	- Materialet er nemt at starte på, og det kræver bare, at man sætter sig hurtigt ind i den pågældende aktivitet
Effekt / oplevelse	- I anvendelsen af materialet har hun opnået større faglig og personlig ballast - Hun har været mest glad for Energisten og mindre glad for bamsen Qvik, da anvendelse af denne kræver skuespil	- Qvik er god og danner en fælles referenceramme - De har oplevet, at eleverne er blevet bedre til at snakke om følelser, når de har anvendt materialet	- Hun er meget glad for det praktiske element ved materialet, hvilket er en stor fordel i forhold til andre materialer	- Han føler, at materialet har givet ham et redskab til at tackle sociale problemer

Der kan på baggrund af de fire interview trækkes et par positive og negative kommentarer ud om tilfredsheden, som beskriver materialet, og er frugtbare i en fremtidig revidering af materialet:

Positive:

- *Opbygningen er logisk, og materialet er nemt at starte på*
- *Modtagelsen hos eleverne er meget positiv*
- *Materialet opbygger en solid og fælles referenceramme*
- *Brug af materialet giver faglig ballast*
- *Materialets fokus på holdningsbearbejdning er frugtbart*

Negative:

- *Der kan forsøges at "af-amerikanisere" materialet, dvs. undgå at fremhæve den enkelte elev for meget og dæmpe den "frelste" tone, som kan præge materialet*
- *Der kan skæres materiale væk, så det er mindre udførligt og mere simpelt*
- *Der kan indarbejdes forudsætninger for hver enkel øvelse*

Ud fra de fire interview kan der ikke fremføres generelle tendenser for de fire kursister. De har ikke alle påpeget de ovennævnte punkter, og kommentarerne skal derfor blot ses som enkeltstående holdninger. Spørgeskemaundersøgelsen har derimod så mange respondenter, at det bliver muligt at udtale sig om de generelle tendenser.

Kvantitativ del: Spørgeskemaundersøgelse

Den kvantitative del af undersøgelsen udgør hovedvægten i evalueringen af Holdning & Handling. Denne del er baseret på en spørgeskemaundersøgelse til tidligere kursister. Spørgeskemaet afspejler den kvalitative analyse, som gav en endnu bredere forståelsesramme for brugen af og tilfredsheden med undervisningsmaterialet.

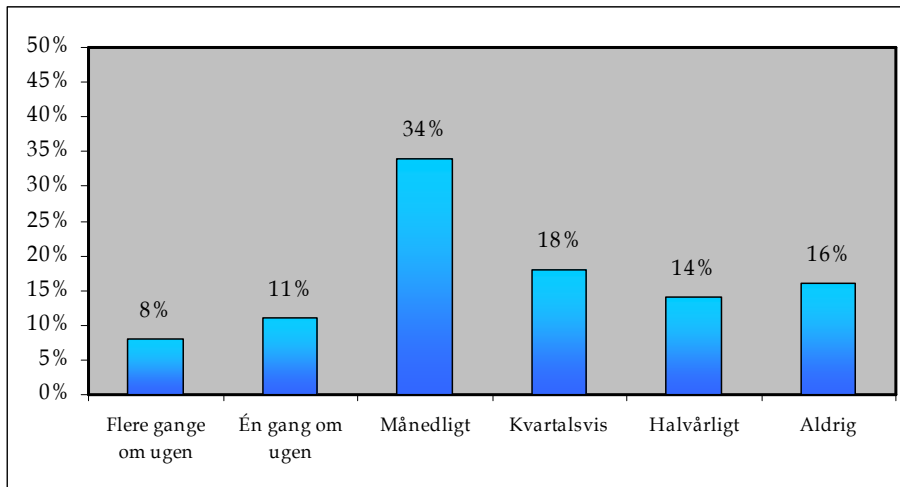
Spørgsmålene i spørgeskemaet falder i tre dele; 1) brugen af Holdning & Handling, 2) tilfredsheden med Holdning & Handling og 3) personlige spørgsmål. De to første dele giver sig selv, mens den tredje del er brugt som baggrundsviden til at kontrollere for bagvedliggende sammenhænge.

Indsamling af spørgeskemaet er sket elektronisk og over to omgange. Første gang var primo september til ultimo september, hvor svarprocenten blev 29 %. Den anden indsamling foregik fra medio november til ultimo november og hævede svarprocenten til 43 %. De metodiske overvejelser omkring indsamlingen af spørgeskemaerne fremgår af appendikset. På baggrund af de indsamlede data er svarene blevet analyseret via et statistisk dataprogram.

Alle resultaterne er blevet kontrolleret for bagvedliggende sammenhænge, altså om specielle grupper af respondenterne svarer på en bestemt måde. Helt konkret er der kontrolleret for køn, alder, hvilket klassetrin man beskæftiger sig med samt, hvor længe man har beskæftiget sig med sin profession. I nedenstående figurer er alle procenttal afrundet, hvorfor summen ikke altid bliver 100 %. Ved besvarelsen af spørgeskemaet har det været muligt at komme med yderligere kommentarer, hvorfor nogle af disse er inddraget.

I spørgeskemaet er der indledningsvist mulighed for at afkrydse, at man ikke bruger materialet, hvilket gælder for 22 respondenter. Af denne grund er antallet af respondenter i den første tredjedel af spørgeskemaet lavere end den resterende del, idet respondenterne har svaret på spørgsmålene omkring tilfredshed og personlig fakta. De 22 respondentes årsag til ikke at bruge materialet var hovedsagligt ændrede jobfunktioner eller velfungerende klasser. Kun én respondent kommenterede, at materialet var dårligt. Nedenfor vises resultaterne af seks udvalgte spørgsmål.

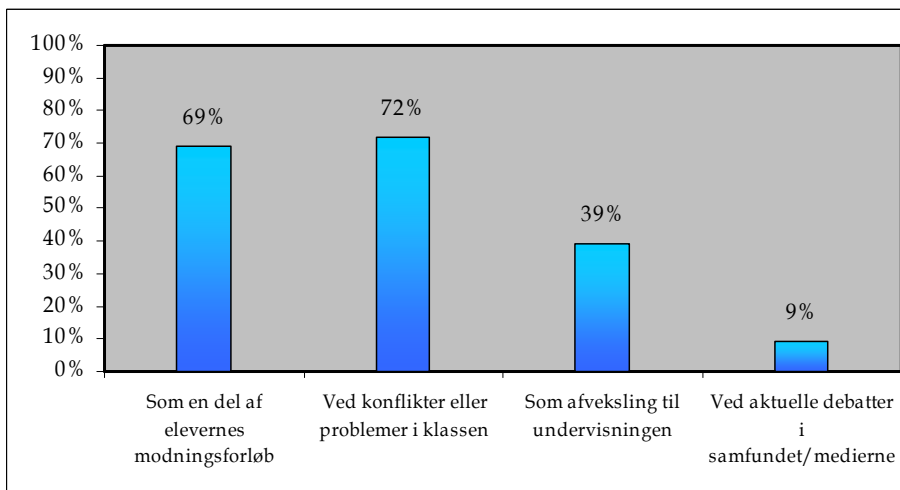
Figur 1. "Hvor ofte anvender du dele af materialet i dag?"

Note: N=141. 'Ved ikke' er udeladt. Procentsum = 101.

Figur 1 viser, at Holdning & Handling i dag anvendes månedligt eller oftere af 53 % af respondenterne. Det mest hyppige svar omkring anvendelse af Holdning & Handling er, at det sker på månedsbasis, hvor godt og vel hver tredje respondent bruger det. Den næstmest hyppige anvendelse sker kvartalsvis, hvor det bliver brugt af knap hver femte respondent. En respondent kommenterer om anvendelsen: "Et dejligt struktureret materiale, der er lige til at gå til, når man har været på kursus." Der er altså for størstedelen af respondenterne en kontinuerlig brug af Holdning & Handling, dog bruger knap hver tredje kun materialet halvårligt eller aldrig.

Figur 2. "Hvornår anvender du materialet?"

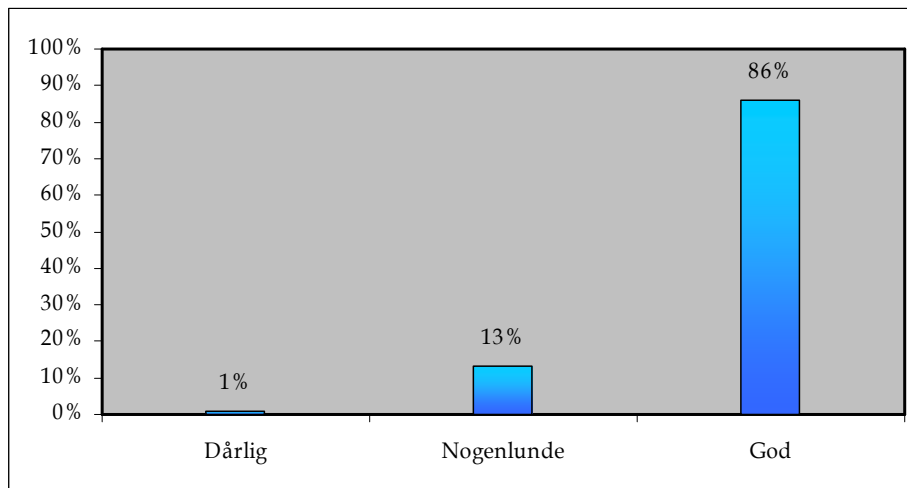

Note: N=159. 'Ved ikke' er udeladt. Multiple svarmuligheder.

Det næste spørgsmål omhandler i hvilke situationer materialet bruges. Ved dette spørgsmål var der mulighed for at afkrydse flere svarmuligheder, hvilket gør

at procentsummen overstiger 100. Figur 2 viser, at den mest hyppige årsag til at anvende materialet er ved konflikter eller problemer i klassen, hvor 72 % af respondenterne bruger materialet. Lige herefter anvender 69 % af respondenterne materialet som en del af elevernes modningsforløb, mens 39 % bruger materialet som afveksling til undervisningen. Kun 9 % bruger materialet i forbindelse med aktuelle debatter i samfundet eller medierne. Det er således klart at Holdning & Handling først og fremmest bruges til at løse konflikter og som en del af et modningsforløb. To forskellige respondents kommentarer afspejler ovenstående fund: "Jeg synes, det er et super godt materiale - lige til at gå til. Det omfatter en stor del af de sociale problemstillinger, som opstår i løbet af grundskolen." og "Jeg havde simpelthen brug for materialet ved overtagelse af en ny klasse. Klassen var meget støjende."

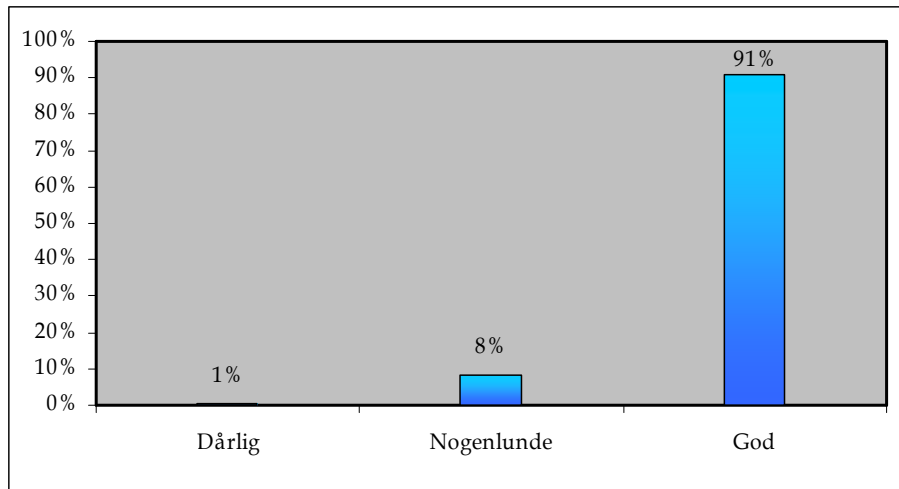
Figur 3. "Hvordan vurderer du materialets opbygning?"

Note: N=184. 'Ved ikke' er udeladt. Procentsum = 100.

Holdning & Handlings opbygning bliver karakteriseret positivt af kursisterne. I figur 3 ser vi, at mere end 4 ud af 5 mener, at opbygningen er god eller meget god. 13 % mener, at opbygningen er nogenlunde, og 1 % mener, at opbygningen er dårlig eller meget dårlig. Der viser sig en svag tendens til, at kvinder i højere grad end mænd er tilfredse med opbygningen. Denne sammenhæng dukker dog kun op, fordi de respondenter, der har svaret dårlig eller meget dårlig, alle er mænd. Men da det kun drejer sig om tre mænd er sammenhængen for svag, og vi vælger at afvise sammenhængen. Figur 3 viser altså, at 86 % finder Holdning & Handlings opbygning god eller meget god.

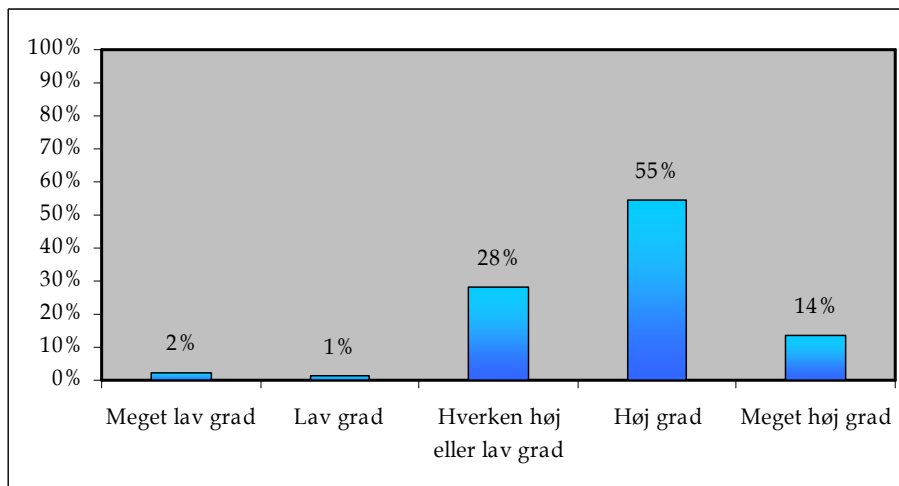
Figur 4. "Hvordan er elevernes modtagelse af materialet?"

Note: N=166. 'Ved ikke' er udeladt. Procentsum = 100.

Figur 4 viser, at materialet får en meget positiv modtagelse af eleverne ifølge kursisternes vurdering. Yderkategorierne meget dårlig og meget god er lagt sammen med dårlig og god. Ingen respondenter svarer meget dårlig og kun 1 % - svarende til 1 respondenter - mener, at materialet modtages dårligt af eleverne. 8 % mener, at modtagelsen er nogenlunde, og 91 % synes, at modtagelsen er god. Faktisk har 31 % af respondenterne svaret, at modtagelsen er meget god. Det kan derfor konkluderes, at kursisterne opfatter elevernes modtagelse af materialet som værende positiv.

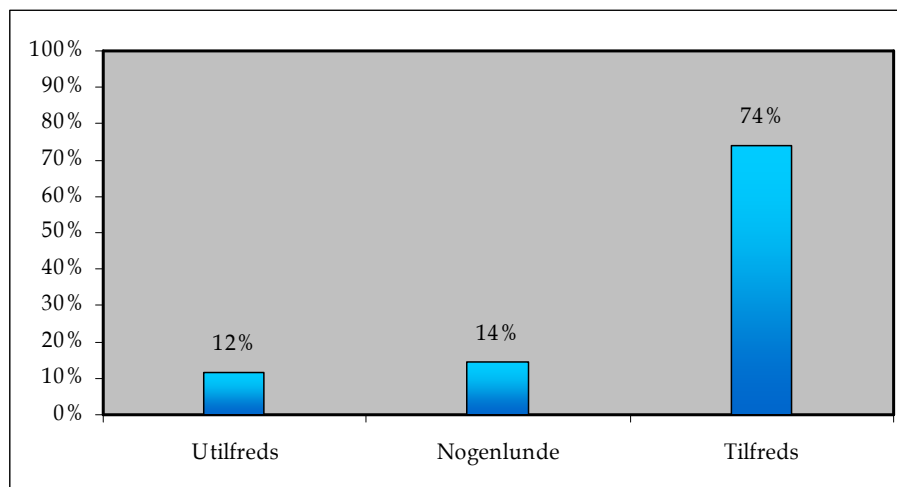
Figur 5. "I hvilken grad synes du, at materialet har givet dig nye redskaber til undervisningen?"

Note: N=174. 'Ved ikke' er udeladt. Procentsum = 100.

Ved anvendelse af materialet føler over halvdelen, at de har fået nye redskaber at arbejde med i undervisningen, jf. figur 5. Heraf svarer 14 %, at de i meget høj grad mener dette. Lidt under hver tredje er neutrale, mens 3 % mener, at materialet i lav eller meget lav grad giver nye undervisningsredskaber. Ved kontrol af bagvedliggende faktorer viser det sig, at kvinder i højere grad end mænd synes at få nye redskaber ved brug af materialet. Sammenhængen synes at være forholdsvis stærk og meget signifikant. En mulig forklaring kan være, at de mandlige respondenter har været ansat længere end de kvindelige respondenter, men denne sammenhæng viser sig som insignifikant, hvorfor der ikke kan gives en umiddelbar forklaring af sammenhængen på baggrund af vores data. På trods af den uforklarlige sammenhæng, kan vi dog stadig konkludere, at respondenterne føler, de har fået nye redskaber i forbindelse med Holdning & Handling.

Figur 6. "Hvordan er din samlede tilfredshed med Holdning & Handling?"

Note: N=181. 'Ved ikke' er udeladt. Procentsum = 100.

Det fremgår af figur 6, at den samlede tilfredshed med materialet er stor. Svar-kategorierne indeholder oprindeligt to yderkategorier meget utilfreds og meget tilfreds, som for simplicitetens skyld er lagt sammen med kategorierne utilfreds og tilfreds. Næsten 3 ud af 4 kursister er tilfredse eller meget tilfredse med materialet, hvor over halvdelen af disse 74 % er meget tilfredse med materialet. Derimod synes 14 %, at materialet er nogenlunde, og 12 % er utilfredse eller meget utilfredse. En respondent bemærker om materialet: "Det er det materiale ud af mange andre muligheder, jeg som akt lærer vender tilbage til gang på gang." Den samlede tilfredshed er udtryk for udbyttet ved brugen af Holdning & Handling, og den store tilfredshed indikerer, at materialet virker efter hensigten.

Konklusion

Undersøgelsen giver generelt et meget positivt billede af brugen af og tilfredsheden med Holdning & Handling. Men analysen viser, at der stadig er mulighed for at forbedre materialet.

I den kvalitative del af undersøgelsen foretog vi fire interview, der viser, at materialets styrker er mangfoldige. Både tankegangen i indholdet og materialets form får positive tilkendegivelser. Undersøgelsen indikerer, at tankegangen om holdningsbearbejdning af børnene til at blive socialt stærkere synes at fungere i praksis, og ved anvendelse af materialet opbygges en solid fælles referenceramme mellem elever og lærer. Denne referenceramme er brugbar på længere sigt, da elever og lærer har fælles punkter, som de kan forholde sig til og opføre sig efter. Enkelte områder af materialet kan forbedres ved at forsøge at mindske betoningen af, at den enkelte elev skal fremhæves. Derudover kan selve formen af materialet forbedres ved at gøre materialet mindre udførligt og derved også mindre i omfang.

Den kvantitative undersøgelse viser, at ikke alle bruger materialet. Årsagerne til at materialet ikke anvendes, synes ikke at være utilfredshed med materialet, men i stedet at kursister har ændret arbejdsfunktion eller har vel fungerende klasser. For de kursister, som anvender materialet, gælder det, at de er meget positive omkring materialets form og indhold. Børnene tager godt imod materialet og størstedelen af kursisterne bruger materialet som en del af et modningsforløb og til konfliktløsning. Følgende citat udtrykker materialets effekt *"Jeg har været rigtig glad for materialet, og det har helt sikkert givet klassen nogle værktøjer."* Kursisterne føler, at de har fået nye redskaber ved anvendelse af materialet, som kan bruges i undervisningen. Den samlede tilfredshed med materialet er høj, og indikerer at materialet er et godt redskab til at gøre børnene socialt stærkere.

Der er således et godt grundlag for en udbredelse af Holdning & Handling.